

inanis sine re sic adorari non potest, ut fatentur aduersarii; ergo supponit S. Aug., realiter adesse et manducari carnem Christi. Dum proinde dixit inferius: *non hoc corpus, quod videtis*, etc. non manducationem sacramentalem, spiritualem, h. e. invisibilem, sed quæ fit carnaliter, Capharnaiticam exclusit.

ARTICULUS II.

AN REALIS SUBSTANTIALIS PRÆSENTIA CORPORIS ET SANGUINIS IN EUCHARISTIA PROBETUR EFFICACITER EX VERBIS INSTITUTIONIS?

242. Verba, quibus Christus Eucharistiæ sacramentum in cœna ultima instituit, ita referunt Evangelistæ tres, Matthæus, Marcus, Lucas, quæ repetuntur ab Apostolo 1. ad Cor. 11. 24.

Matth. cap. 26. v. 26. *Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, et benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et ait: Accipite et comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Marc. cap. 14. v. 22. *Et manducantibus illis, accepit Jesus panem; et benedicens fregit, ei dedit eis, et ait: Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto calice, gratias agens dedit eis; et biberunt ex illo omnes, et ait illis: Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur.*

Luc. cap. 22. v. 19. *Et accepto pane gratias egit, et fregit, et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic est calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.*

Quæritur nunc, utrum ex verbis institutionis, quæ in his continentur: *Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus*, realis præsentia corporis et sanguinis Christi in Eucharistia efficaciter probari possit? Hujus quæstionis resolutio ab hac priore altera dependet: utrum relata verba institutionis in sensu proprio ac naturali, vel figurato, h. e. res significata dicatur de solo signo, sumenda sint? Si primum, ut verba luce clariora sonant, vicerunt Catholici.

243. Dico. Verba Christi: *Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus*, in sensu proprio ac naturali debent intelligi; ut proinde ex iis efficaciter et invicte probetur realis ac substantialis præsentia corporis et sanguinis Christi in Eucharistia.

Prob. I. Si Christus hæc verba locutus non fuisset in sensu proprio, propositio ejus fuisset 1º. absurda et ridicula; 2º. fallax, et gravissimi erroris occasio: atqui neutrum citra blasphemiam dici, vel cogitari de Christo potest; ergo.

1º. Fuisset absurda et ridicula; fuisset enim contra omnium inter se colloquentium consuetudinem et leges, juxta quas omnia quæ proferuntur ab hominibus, instar rerum, et ut in se sunt, debent intelligi, nisi constet, ea instar signorum esse accipienda; neque nomen rei significatæ unquam tri-

hui potest signo arbitrario alicui omnibus incognito, ac recens primum instituto a loquente, nisi monitis prius auditoribus. Cujus est ratio, quod alioquin non intelligatur propositio; locutio tamen instituta sit ad manifestandos sibi mutuo conceptus. Unde risui se exponeret, qui in nemore deambulans proceram quercum assumpsisset sibi in signum ALEXANDRI M. et supervenienti homini ante non monito diceret monstrata quercu: *Hic est Alexander magnus*; aut si leonem sibi elegisset in ejusdem regis signum, viso forsitan leone diceret hominibus prius non monitis: *Hic vicit Darium*. Atqui panis et vinum non erant signa corporis et sanguinis Christi tunc cognita Apostolorum ulli; tunc enim primum Eucharistia instituebatur: neque Christus etiam ullo modo monuit vel ante vel post sua verba Apostolos, se panem pro signo sumere sui corporis, ac nomen rei significatæ ipsi signo tribuere; ergo. Unde etiam

2º. Fuisset fallax; quia Apostoli non poterant non verba Christi, ut sonabant, accipere; cum enim nemo soleat virorum sapientum verba detorque in sensus plane alienos; præterea prorsus alienum sit a communi hominum loquendi modo, sine præparatione audientium, signo alicui novo dare rei significatæ nomen; Apostoli vero de signo nihil scirent, verba Christi debebant in proprio sensu accipere, inque eo acquiescere, specialiter etiam ideo, quod summam ejus nossent sapientiam, cui nihil absonum excideret; infinitam ejus potentiam, qua efficeret facile, quidquid vellet. Si igitur noluisset Christus, ut in proprio verborum suorum sensu acquiescerent, iis illusisset, fuissetque ipsis et Ecclesiæ occasio in re gravissima errandi, quod est blasphemum dicere.

244. Prob. II. Si Christus verba sua voluisset in sensu figurato intelligi, id, ut ex modo dictis præcideret erroris, imo idololatriæ causam, manifestasset Apostolis, idem retulisset saltem Evangelistarum aliquis, dum institutionis verba referunt; tum ex eadem causa ante data; tum quia solerter solent Evangelistæ alias se invicem supplere in rebus minoris momenti, ut, quod unus obscure, vel figurate proposuit, explicet alter; aut si quæ sit in verbis Christi ambiguitas, hæc tollatur. Ita e. g. Josephus pater Christi dicitur; sed ne falleremur, ait Lucas, *ut putabatur*. Dum dixit Christus: *Solvite templum hoc*; Joannes clarum reddidit cap. 2. 21. *Ille autem dicebat de templo corporis sui*. Cum S. Matthæus Joannem Baptistam vocasset Eliam; declaravit Lucas, eum fuisse talem spiritu et virtute. Cum dixisset Samaritanæ Dominus: *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum*; ne quis falleretur putando, ipsum aquam naturalem salutis operatricem daturum bibendam, id continuo exposuit Joannes cap. 7. 39. *Hoc autem dicebat de spiritu, quem accepturi erant credentes*, etc. Verum hic in re longe majoris momenti, unde præviderat Christus, gravissima oriri scandala posse, nisi declararet, se loqui de signo tantum sui corporis et sanguinis, nec verbulo id significavit ipse, nec Evangelista quispiam ut ante dicendo: *Hoc autem dicebat de signo sui corporis, sanguinis*.

245. Prob. III. Si Christus verba sua, quibus Eucharistiam instituebat, non protulisset in sensu proprio, sed figurato; ergo vel quia non potuisset dare corpus suum manducandum realiter; vel quia, etsi potuisset, noluisset;

sed neutrum a sanæ rationis homine dici potest. Non primum : unde enim hanc impotentiam demonstrabunt Calvinistæ et Sacramentarii in eo , *apud quem non est impossibile omne verbum* Luc. 1. 37. numquid a sui infirmitate ingenii divinam metientur potentiam , ut Deus plus non posse dicendus sit , quam ipsorum ingenii præcise capiant angustia ? Si Deus panis et vini substantiam convertere non potuerit in corporis sui et sanguinis substantiam ; dicant igitur , quomodo substantiam aquæ mutare potuerit in vinum , universum producere ex nihilo , et id genus alia ? Non secundum : quia , si voluisset dare corpus suum manducandum realiter , clarioribus uti verbis non poterat , cur tamen dare noluisse dicatur ? Quod si in tanta claritate verborum velint tamen adversarii , hæc figurata esse , quomodo deinceps Arianis , Socinianis persuadebunt ex Scriptura divinitatem Christi ; hæc : *Ego et Pater unum sumus* , sumenda esse in sensu proprio de unitate essentiali , non figurato de unitate concordia , charitatis ; cum majora pro se habere in Scripturis fundamenta videantur ambo , Ariani et Sociniani , velut : *Pater major me est. Rogo , ut unum sint , sicut et nos , etc.* ; quam hic adversarii habent pro se ?

246. *Prob. IV.* Christum hic in sensu proprio , non obscuro et ambiguo , vel figurato loqui oportuisse , fuisseque locutum , reliquæ omnes circumstantiæ exigunt.

1º. Materia ; instituebat enim sacramentum , et condebat testamentum , ut nemo negat ; sed utrumque verbis claris et propriis fieri necesse est. 1º. *Sacramentum* ; cum enim sacramenta in salutem instituantur hominum , eorum institutio debet esse cognitu facilis , fieri verbis in sensu obvio et naturali , ne res subiaceat liti et controversiæ , unde sacramentum reddatur tandem dubium , et divina in institutione ejusdem frustretur bonitas. Sic sacramenta Legis veteris , circumcisio , agnus paschalis , etc. verbis semper claris in sensu naturali et obvio proponuntur. Unde et Joan. 3. v. 3. cum prius Christus de instituendo a se Baptismo non nihil figurate locutus esset : *Nisi quis renatus fuerit* , mox exposuit : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto*. Quis ergo prudens credat , Christum in nobilissimo religionis nostræ sacramento verbis non claris usum fuisse , sed ambiguis , ut ambigi ac controverti merito possit , quid nobis hoc in sacramento reliquerit ? 2º. *Testamentum* ; id enim , ut verbis maxime propriis , nullo modo tropicis vel figuratis fiat , hujus poscit conditio , ne detur hæredibus litigandi occasio. Et quis , nisi impostor , in testamento verbis uteretur figuratis , e. g. scribendo hæredi domum , sed hujus intelligendo figuram delineatam in charta ; vel legando vinum , sed hederam vini figuram cogitando ? Hinc Exod. 24. ubi instituitur testamentum vetus , propriissimis hoc verbis fit. Jacob Gen. 49. etsi , dum prophetat , utatur figuris ; ubi tamen testamentum condit v. 29. , verbis utitur clarissimis. Eadem sermonis simplicitas , idem candor in testamentis Davidis 3. Reg. 2. Tobia Tob. 4. , etc. reperitur. Ergo multo magis id Christus præstitit , nisi cum tunc impostorem egisse , horrenda cum blasphemia quis dicere velit.

2º. *Conditio personarum* , ad quas fiebat locutio ; erant enim Apostoli , quos *amicos* vocaverat ; quibus dixerat , *datum esse nosse mysteria regni calorum* , Matth. 13. *Quos cum dilexisset , in finem dilexit eos* , Joan. 13.

quibus parabolas solebat exponere : quos quidem alloquebatur eo tempore , quo erat transiturus , et quo impleri , si unquam , promissum oportebat : *Venit hora , cum jam non in proverbis loquar vobis* , Joan. 16. Atqui credibile non est , his perpensis , Christum sub troporum involveris locutum tunc fuisse , vel , si quis in verbis latuisset tropus , vel figura , id ipsis Christum non exposuisse ; quis enim ingenuus morti proximus ita cum amico ageret ?

Etsi clarissima sint Salvatoris verba , singulas tamen prope syllabas invadunt adversarii , ut figuram solam ex iis extorqueant , ipso id conquerente Sacramentarium patre Lutero , Apologia de cæna Dom. , ubi inquit : *Doctor Carolostadius ex his sacrosanctis vocabulis : Hoc est corpus meum , misere detorquet pronomem , Hoc : Zwinglius autem verbum substantivum , Est , macerat : Oecolampadius nomen , Corpus , torture subjicit : alii totum textum excarnificant*. Sed audiamus singulos.

247. *Obj. I.* Verba Christi : *Hoc est corpus meum : Hic est sanguis meus* , debent necessario figurate intelligi , ut sensus sit : *hic panis est figura , vel signum corporis mei* ; vel : *significat corpus meum* ; ergo.

Prob. Ant. 1º. Quia pronomem *Hoc* demonstrat id , quod Dominus accepit , benedixit , fregit , deditque discipulis dicens : *accipite et manducate*. Sed quod Christus accepit , benedixit , etc. erat tantum panis ; ergo.

Prob. 2º. Quia , nisi prædictus sensus figuratus tribuatur verbis Christi , propositio ejus evadet falsa ; nam pronomem *Hoc* in ea propositione sumpta in sensu proprio non demonstrat panem , ejusque species ; quia falsum est , quod panis ejusque species corpus sint : nec demonstrat corpus Christi ; quia , dum pronuntiatur particula demonstrativa *Hoc* , Christi corpus nondum adest ; aliud vero , quod ea particula demonstret , assignari nequit.

Prob. 3º. Si pronomem *Hoc* tenens locum subjecti in fine propositionis sit idem , ac corpus Christi , propositio ejusdem esset identica et nugatoria ; perinde enim erit , ac si dixisset : *Hoc corpus meum est corpus meum* : atqui tales propositiones in Christum cadere non possunt.

Prob. 4º. Tandem propositionem Christi sensum habere figuratum , constat ex 1. Cor. 11. 24. , ubi Apostolus refert verba Christi : *Hoc est corpus meum , quod pro vobis tradetur* , ut Vulgata nostra habet ; at in græco textu pro verbo *tradetur* legitur in præsentem *frangitur* : atqui corpus Christi verum non frangitur ; ergo panis , figura corporis ; ergo et propositio Christi : *Hoc est corpus meum* , pro solo pane , ceu corporis Christi figura supposebat.

248. *R. N. Ant. Ad prob. 1ºm. R. D. min.* Quod Christus accepit , benedixit , etc. , erat panis , qui permansit panis *N.* qui per verba consecratoria sequentia transit in corpus Christi *C.* Quia propositio illa Christi : *Hoc est corpus meum* , est practica , sicut hæc : *sit , fiat lux*. Differt vero propositio practica a speculativa , quod hæc posterior objectum suum supponat , non efficiat ; prior vero efficiat , quod enuntiat : hinc in propositionibus practicis , etsi , dum inchoantur , adhuc persistat terminus a quo fit mutatio , ac proinde initio propositionis hujus : *Hoc est corpus meum* , adhuc subsistat panis ; in fine tamen , dum propositiones practicæ completæ sunt , terminus

a quo in terminum ad quem transiit, qui hic est corpus Christi. Solutio ab ipsis Novatoribus admitti debet, qui per verba Christi ex pane communi fieri saltem sacramentalem volunt. Quid enim respondebunt, si proprium ipsorum argumentum sic retorqueamus in ipsomet: *Pronomen Hoc demonstrat id, quod Christus accepit, benedixit, etc. Sed quod Christus accepit, benedixit, etc., panis communis erat; ergo. Dicent haud dubie, id quod panis communis fuerat, evasisse sacramentalem. Igitur ex Scripturæ auctoritate recte dicunt Catholici, quod initio merus panis erat, in fine in corpus Christi mutatum esse.*

249. *Ad prob. 2^{am}. R. N. sequel. et dico, pronomen Hoc in instanti pronuntiationis suæ nec demonstrare determinate panem præcise, nec determinate panis species, nec sic corpus Christi; sed aliquid sub conceptu aliquo generali et communi utrique, scilicet pani, et Christi corpori, scilicet contentum in generali sub his speciebus, ut sensus sit: contentum sub his speciebus, hæc panis nunc est corpus meum; quia pronomen demonstrativum Hoc solitarie ex parte subjecti positum sine adjuncto substantivo non significat aliquid determinate, sed aliquid in generali ac communi, velut si dicas: hoc est aurum, hoc est lapis; sensus est: hæc res est aurum, lapis. Ac nonne, si Christus in nuptiis Canæ conversurus aquam in vinum dixisset: Hoc est vinum, ut certo dicere poterat, eadem esset quæstio? Sed quid respondere possent adversarii aliud, quam quod nos, sensum esse: hæc res, contentum in his hydris est vinum. Et ideo signanter non dixit Dominus: Hic panis est corpus meum; ne quis scilicet inde, cum substantia panis non possit esse corpus Christi, inferret, a se tantum sui corporis figuram proponi.*

Nec refert, quod Christus hebraice loquens non dixerit, *Hoc*, sed *Hic* est corpus meum: nam 1°. sicut Hebræi genere neutro carent in pronomine, ita et in nomine: quocirca etiam *corpus* hebraice est generis masculini, et demonstrari potuit per pronomen masculinum. 2°. Potest quoque τὸ *hic* sumi adjective, ut sensus sit: hic cibus est corpus meum; sicut etiam in consecratione secunda: *Hic est sanguis meus*; vel *hic calix* Luc. 22., et 1. Cor. 11. sumitur adjective, ut sensus sit: hic potus in calice est sanguis meus. Marcus tamen, Lucas, Paulus, et Græcus Matthæi interpres in consecratione prima genere neutro utuntur τὰυτό, εἰς ἄρτος panis apud Græcos ad masculinum genus pertineat. Sed quovis modo τὸ *Hoc* sumas, substantive, vel adjective, nihil refert; sensus erit idem: si substantive, sensus erit: Hoc contentum, hæc substantia in communi, est corpus meum: si adjective, Hoc edulium est corpus meum.

Sed *dices*: Plures Doctores etiam Catholici per τὸ *Hoc* demonstrari panem contendunt. Deinde pronomen *Hoc*, dum profertur, aliquod præsens demonstrat; sed dum profertur, panis præsens est. Demum absonum est dicere, per τὸ *Hoc* demonstrari substantiam vagam, quæ demonstrari non potest; ergo demonstrat determinate vel panem, vel corpus Christi.

Ad 1^{am}. R. Contendunt demonstrari panem in sensu adversariorum, h. e. qui maneat panis *N.* qui non maneat panis, sed fiat corpus Christi *C.* Sensus propositionis Christi juxta Doctores Catholicos is est: *Hoc, quod in præsentem est panis, est nunc corpus meum.* Sed quid hoc adversarios juvat?

Ad 2^{am}. R. D. Aliquid præsens demonstrat in recto *N.* in obliquo, quatenus demonstrat substantiam aliquam sub his determinate speciebus *C.* Nimirum hæc ipsa illa differentia est inter propositiones speculative, et practicas, quod priores, ut: *lux est*, objectum supponant; posteriores illud efficiant, nec operentur antequam completæ sint. Igitur pronomen *Hoc* demonstrat quidem corpus Christi, sed in instanti propositionis inchoatæ istud tantum significat sub ratione confusa substantiæ præsentis, in instanti vero propositionis completæ primum determinate et clare. Nonne ita in omnibus propositionibus practicis, et quæ rerum aliquam successionem involvunt, se habet? Dicant adversarii, quid demonstrasset τὸ *hoc*, si Christus Canæ conversurus aquam in vinum dixisset: *Hoc est vinum?*

Ad 3^{am}. R. Rursus D. Absonum est, τὸ *Hoc* demonstrare substantiam vagam secundum objectum reale, seu existentem a parte rei *C.* nihil enim a parte rei indeterminatum est: secundum modum significandi ideæ quæ illud objectum representat *N.* Nimirum in propositione practica pronomen illud *Hoc* primum in propositionis fine rem præsentem determinatam significat, quia tunc primum operatur objectum suum; dum igitur initio pronomen pronuntiat, significat quidem illud etiam objectum, at non clare, quia hoc nondum realiter existit; sed solum sub ratione confusa substantiæ præsentis. Unde redit data retorsio ad objectionem præcedentem.

250. *Ad prob. 3^{am}. R. N. sequel.* Non ideo propositio est continuo identica, quia subjectum est re idem cum attributo; alias foret identica hæc: *Homo est animal rationale*; illa Matth. 17. *Hic est Filius meus dilectus*, et similes innumeræ; sed identica propositio est, quæ non solum ex parte subjecti et prædicati exprimit idem, sed etiam eodem modo; vel quando prædicatum non affert subjecto notionem novam. Verum in propositione Christi: *Hoc est corpus meum*, per pronomen *Hoc* ex parte subjecti corpus Christi significatur tantum confuse; ex parte prædicati autem distincte et clare.

251. *Ad prob. 4^{am}. R. 1°.* In textu græco poni tempus præsens pro proximo futuro, more in Scripturis perquam frequenti, ut sensus sit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis proxime frangetur, non quidem quoad ossa, sed quoad carnem dilaniatam et crucifixam.*

R. 2°. Frangere in Scripturis etiam pro dare, distribuere sumitur: Is. 58. 8. *Frangere esurienti panem tuum.* Thren. 4. 4. *Parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis.* In hac vero acceptione sensus erit: quod pro vobis datur, ut Lucas ait.

R. 3°. Etiam *D.* Corpus Christi verum non frangitur ratione sui *C.* specie-rum *N.* Dicitur frangi ratione specierum, sicut tangi, manducari, etc.

252. *Obj. II.* Nihil novi in Scripturis est, quod verbum *est* sumatur pro significat, nomenque rei significatæ tribuatur signo; ergo idem in verbis Christi fieri, dici poterit.

Prob. Ant. Sic 1°. Gen. 41. 26. dicitur: *Septem boves pulchræ, et septem spicæ plenæ septem ubertatis anni sunt, h. e. significant.* Pariter Daniel interpretans prægrandis statuæ visum Nabuchodonosori, *Tu es*, ait cap. 2. 38. *caput aureum.*

2º. Gen. 17. 10. Circumcisio pactum esse dicitur : *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te : circumcidetur ex vobis omne masculinum*; ubi τὸ est rursus signum tantum sonat.

3º. Exod. 12. De agno paschali dicitur : *est phase, seu transitus Domini* h. e. *signum transitus*.

4º. Christus Matth. 23. exponens parabolam seminis frequenter nomen rei significatæ signo tribuit, τὸ est usurpans pro *significat*; velut : *Semen est verbum Dei, ager est mundus. Bonum semen sunt filii regni. Zizania filii sunt nequam. Messis consummatio seculi est*, etc.

5º. Paulus 1. Cor. 10. 4. similiter de petra, ex qua Judæis in deserto profluebat aqua, loquens, *petra*, inquit, *erat Christus*. Similia plura in Scripturis occurrunt. Imo

6º. In ipsis secundæ consecrationis verbis apud Lucam : *Hic est calix, novum testamentum in meo sanguine*, ubi τὸ est sumitur pro *significat*; nam sensus est : est signum testamenti novi.

253. R. N. Cons. Ingens enim discrimen est inter propositionem Christi, et allata exempla; adeo ut hæc, nedum faveant, sed potius dogma catholicum pleraque illustrent, et firment regulam in prob. 1ª traditam. Diximus nimirum, ut signo possit tribui nomen rei significatæ, hoc debere esse cognitum, vel quia est signum rei naturale, vel arbitrarium; sed jam in usu inter homines; vel, si prorsus incognitum sit, ac nunc primum a loquente assumptum arbitrarie, nonnisi altero de hoc monito per explicationem. At in plerisque objectis animi jam sciebant sibi signa proponi, tantumque erant solliciti, quarum rerum signa essent. Nam

254. Quoad 1º. R. Pharaon Gen. 41. quærit interpretationem somnii habiti, proinde quid boves et spicæ significant visæ per somnium. Respondet Joseph, *septem boves pulchras esse septem ubertatis annos*; ergo cum responsio ad mentem interrogantis est, facile intelligitur, per septem boves significari septem annos. Idem de Daniele est; quem interrogaverat Nabuchodonosor, quid visa statua portenderet. At quis simile quid in verbis Christi detegat? Generaliter etiam loquendo in omni visione prophetica futuræ cujusdam rei præsaga, quod menti objicitur, necessario rei alterius imago et figura esse intelligitur.

255. Quoad 2º. R. Imprimis gratis supponitur ab adversariis, quod pactum affirmetur de circumcissione; ac si sensus esset : *Hoc* (scilicet circumcisio) *est pactum meum*; sed circumcisio solum asseritur ceu conditio pacti, et fœderis signum, ut sensus sit : *Hoc est pactum meum, quod vobiscum pango, sed ea conditione, ut omne masculinum circumcidatis, quæ signum sit initi fœderis : Et circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me et vos*. Deinde, esto gratis, pactum affirmari de circumcissione; hanc tamen nonnisi signum esse Scriptura explicasset : *signum fœderis*. At ubi Christus sive ante, sive post verba sua vel a longe quid de signo innuit?

256. Quoad 3º. R. Falsum, Exod. 12. τὸ est sumi pro *significat*; sed locutio : *Agnus est phase, seu transitus, est propria, et idem sonat, ac : agnus*

est victima transitus. Nimirum solent Hebræi et S. Scriptura sacrificia denominare a rebus, quarum causa offeruntur : sic sacerdotes dicuntur *comedere peccata populi*, h. e. victimas pro peccato oblatas; sic dicente Apostolo : *Christus pro nobis peccatum factus est*; h. e. hostia pro peccatis nostris; sic Luc. 22. *Necesse erat occidi pascha*, h. e. paschalem victimam. Deinde iterum, permissò gratis, τὸ est in objecto textu sumi pro *significat*; diligenter tamen id statim monuisset S. Scriptura v. 27., quod sit *victima transitus Domini*; sicque rursus, ut ante, inter propositionem Christi dispar esset ratio, qui, si signum merum corporis intellexisset, id aliquo modo monuisset, imo monere debuisset; sed ubi unquam vel ille Apostolis, vel hi nobis minimum quid de signo nudo tradiderunt?

257. Quoad 4º. R. Christus parabolam proposuerat; omnis vero parabola rerum aliarum nonnisi adumbratio est. Nec ignorabant discipuli, a Christo parabolam proponi; unde dicebant : *Edissere nobis parabolam zizaniorum agri*; igitur et noverant, nonnisi signa contineri in dictis Christi; quæ etiam poscentibus ipsis exposuit, dicendo : *Semen est verbum Dei*, etc. sive per semen significatur verbum Dei. Eadem responsio ad similes locutiones parabolicas Christi inserviet, velut dum ait : *Sum ostium, via, vitis*, etc.

258. Quoad 5º. R. Apostolum *petram* figurate sumere, ipse Corinthiis satis declarat; horum etiam animi jam præparati erant ipso Pauli sermone ad mysticas significationes quærendas in iis, quæ Judæis Ægypto egressis acciderant. Jam enim dixerat, omnes eos baptizatos esse *in nube et in mari*, ut innueret, figuram id fuisse nostri baptismatis : eandem eos escam spiritalem manducasse, et potum spiritalem bibisse, scilicet in figura : *petram etiam, de qua biberant, vocaverat spiritalem*; dum proinde dixit : *petra autem erat Christus*, non poterant non intelligere Corinthii, *petram fuisse figuram Christi*; præsertim cum id clare diceret subdens : *Hæc omnia in figura contingebant illis*. Nec refert, quod dicat Apostolus : *Patres nostri eandem escam spiritalem manducaverunt*; hi vero manducaverunt in figura : nam sensus est, quod eam escam manducaverint inter se; non vero nobiscum quoad realitatem, etsi quoad significationem; juxta illud Joan. 6. *Non sicut Patres vestri manducaverunt manna; et S. Aug. Idem in mysterio cibus et potus illorum, qui noster; sed significative idem, non specie; quia idem ipse Christus in petra illis figuratus, et nobis in carne manifestatus*.

259. Quoad 6º. R. Vox *Calix* equidem tropice sumitur, continens nimirum pro contento; sed tropus hic adeo vulgaris est usus inter homines, ut ipsæ voces propriæ. Etiam Lucas se tropice loqui innuit referens Christi verba prævia : *accipite, et bibite*; sed vas non bibitur. Item hæc sequentia : *qui pro vobis fundetur*; sed vas ipsum non funditur. Pariter signum illud externum, quo voluntas ultima exprimitur, dici *testamentum*, neminem latet mortalium; quin adeo communi inter homines usu e. g. scriptura qua defuncti testatoris ultima voluntas exprimitur, dici *testamentum* consuevit, ut vox ferme propria censenda sit, etsi revera instrumentum hoc scriptum ultimæ voluntatis nonnisi signum sit. Ita apud Lucam sanguis in calice contentus dum testamentum vocatur; facile erat intelligere sensum; scilicet

esse signum fœderis novi, quo simul hoc confirmetur. Ac tandem id planius faciunt Matthæus et Marcus dicendo : *Hic est sanguis meus novi Testamenti.*

260. *Obj. III.* Alia Scripturæ loca cogunt verba Christi in figurato sensu accipere; ergo.

Prob. Ant. 1°. Etsi Christus Joan. 15. 1. de se dicat : *Ego sum vitis vera*; figura tamen subesse intelligitur; ergo etiam dum dixit Joan. 6. *Caro mea vere est cibus*, Matth. 26. *Hoc est corpus meum.*

2°. Post consecratum calicem; quod in eo contentum erat adhuc vinum vocat *genimen vitis* Matth. 26. 29. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.*

3°. S. Scriptura negat, Christum post suum in cœlos ascensum amplius in mundo permansurum Joan. 12. *Me non semper habebitis.* Joan. 16. *Relinquo mundum*; ergo non est in Eucharistia realiter præsens.

261. *R. N. Ant. Ad prob. 1^{am}. C. Ant. N. Cons.* Nam cum Christus se vitem veram diceret, continuo, quo sensu loqueretur, exponebat; nimirum, quod comparationem institueret se inter et vitem quoad quasdam ejus proprietates, itaque se locutum metaphorice; subdit namque : *Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis*, etc. Nunquam vero Christus, vel Evangelistarum aliquis verbulo innuit, verba Eucharistiæ institutæ sensum habere figuratum. Præterea passim, quando Christus loquebatur sub metaphora aut parabola, verum sensum ex ejus sermone licuit intelligere; velut cum diceret : *Pater meus agricola est* Joan. cit. cap. 13. v. 1., *Ego sum ostium*, Joan. 10. 7., *Sum Pastor bonus*, ibid. v. 14.; etc.

Demum observamus, aliud esse metaphoram et parabolam; aliud propositionem, in qua signo nomen rei significatæ tribuatur; non enim ab uno genere ad aliud tenet consequentia. Poterat proinde dicere Christus : *Sum vitis, ostium*, etc. ob similitudinem quamdam, quam cum his rebus habet. At poteratne pari cum veritate dicere, digito quamdam vitem demonstrans, aut ostium : *Christus est hæc vitis : est hoc ostium?* vel vice versa : *Hæc vitis est Christus : Hoc ostium est Christus?* Minime sane. Igitur et inter ipsas propositiones et locutiones diversitas est.

Ad prob. 2^{am}. R. 1°. Cum S. FULGENTIO epist. 14. ad Ferrandum, q. 5. n. 43. aliisque, verba objecta pertinere ad calicem paschalem, quem ritu Judæorum ante Eucharisticam cœnam hauserat Christus, ut ex S. Luca colligere est, qui verba illa aperte calici paschali tribuit cap. 22. v. 17.

R. 2°. Dato, quod ad calicem Eucharisticum pertineant, dici potest, calicem consecratum dici *genimen vitis*, quia ex vino factus, et ob vini species, sicut 1. Cor. 10. corpus Christi *panis* dicitur, quia ex pane est, remanentque panis species. Sic Exod. 7. serpens a Moyse productus appellatur virga, quia ex virga factus.

Ad prob. 3^{am}. R. Scriptura negat tantum, Christum non permansurum in mundo modo visibili, ac naturali, quo solebat ante conversari inter homines. Sed hoc non obstante esse potest in Eucharistia sacramentaliter, et invisibili

modo. Et vero qui dixerat : *relinquo mundum*, etiam promiserat : *Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, Matth. 28. 20.

Objectiones ex ratione petitas, quibus probare nituntur adversarii implicitam præsentiam realis Christi in Eucharistia, solutas vide cap. seq., ubi de modo existentiam Christi in Eucharistia disseremus.

ARTICULUS III.

AN EX NON INTERRUPTA TRADITIONE HABEATUR REALIS CORPORIS ET SANGUINIS CHRISTI IN EUCHARISTIA PRÆSENTIA?

Cum, ut ex disputatis hactenus vidimus, adversarii sui præsidium erroris in Scripturis non habeant, ad priorum seculorum Patres confugiunt, quos, qui primis quinque seculis floruerunt, uno omnes ore sibi patrocinari jactant Sacramentarii cum Boquino L. de cœn. Dom., Calvinistæ cum Calvino in Admonit. ult. ad Wespalum, ac Petro Martyre Præfat. Defensionis contra Gardinerum. Sequentium seculorum Scriptores non æque reverentur. Nimirum in sec. VII. circa an. 636. primum ANASTASIUM Sinaitam fuisse, qui prima realis præsentiam fundamenta jecerit, Blondellus Calvinicola in paucis strenuus contendit. Alii cum Claudio præcone Calvinista primum dogmatis de reali præsentia fundatorem PASCHASIUM RABBERTUM Corbeiensis monasterii abbatem volunt circa annum 831. in edito Libro de corpore et sanguine Domini, jactaque ab eo erroris zizania ita sensim in Ecclesiæ agro dormientibus pastoribus se diffudisse, ut, cum sec. XI. BERENGARIUS repurgandam ab errore Ecclesiam suscepisset, ceu hæreticus damnaretur. Verum felicissime ad primos Ecclesiæ Patres, quam ad S. Scripturam provocent, mox patebit.

262. *Dico.* Dogma catholicum de reali Christi in Eucharistia præsentia invicte ex SS. Patrum omnis ævi consensu elucet. Ne vero in iis referendis modum excedamus, et propositos limites scholastici tractatus; ex quolibet seculo paucos seligemus, Patres deinde universim certas ad classes revocaturi. Igitur,

SEculo II. S. IENATIUS M. epist. ad Smyrnæos c. 7. catholicum dogma nitide refert, *Hæretici*, inquiens, *ab Eucharistia et oratione abstinere, eo quod non confiteantur Eucharistiam carnem esse Salvatoris nostri Jesu Christi, quæ pro peccatis nostris passa est.* Hæc vero epistola una ex S. Martyris epistolis genuina est; quod et ostendi dissert. 1^a. de sacram. Ordin. Ergo in sec. I. Ecclesia Eucharistiam Christi veram esse carnem credit. Obiit autem Romæ S. Martyr initio sec. II. an. 108.

S. JUSTINUS Apol. 2^a. (al. 1^a. n. 65.) ad Antonin. Imp. scripta circa ann. 150. *Quemadmodum, inquit, per verbum Dei caro factus est Jesus Christus, Salvator noster, et carnem et sanguinem salutis nostræ causa habuit; ita etiam eam, in qua per preces verbi ejus ab ipso profecti gratiæ sunt actæ, alimoniam, unde sanguis et caro nostra per mutationem aluntur, incarnati illius Jesu carnem et sanguinem esse edocti sumus; scilicet ex verbis Christi instituentis Eucharistiam, ad quæ deinde appellat. Hic vero distinctio illa de*